

Erasmus+

Spišský hrad ,Levoča a kultúrne pamiatky okolia

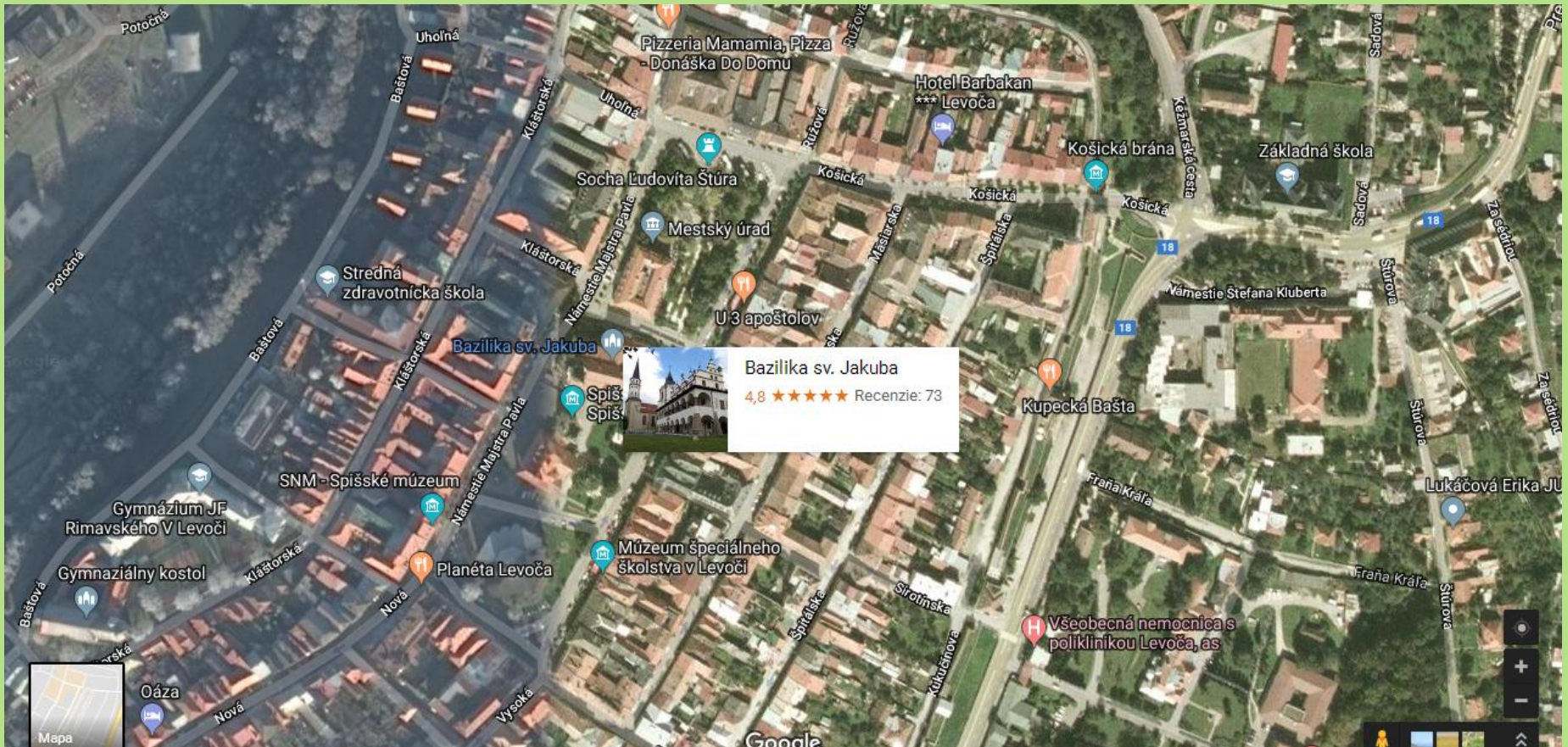

eTwinning projekt

Levoča, Spišský hrad, Spišské
Podhradie, Spišská Kapitula a kostol
Žehra boli zapísané na zoznam
UNESCO pod jedným zápisom ako
Spišský hrad ,Levoča a kultúrne
pamiatky okolia postupne od roku
1993 až do roku 2009.

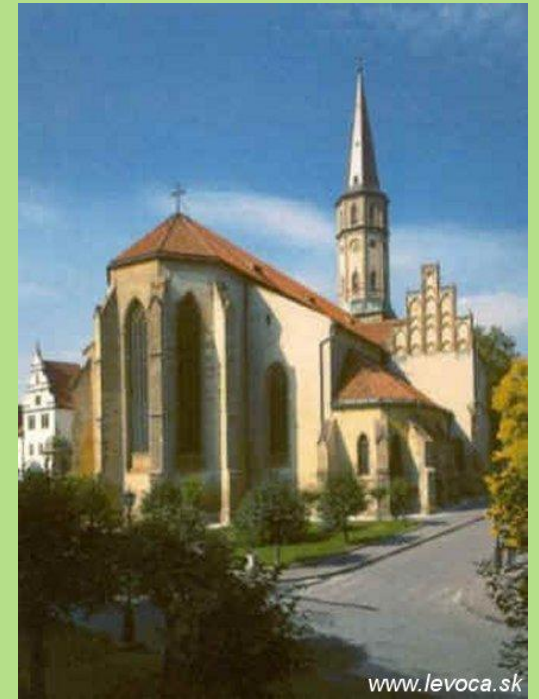
Levoča

- **Levoča** je malé mestečko na severovýchode Slovenska. Je jedno z najstarších a najhodnotnejších v celej našej krajine. Na prestížny zoznam UNESCO bolo pridané v roku 2009 a to najmä vďaka jeho zachovalému starobylému centru a hradbám s obranným valom.

- **Chrám sv. Jakuba**
- Trojlodový gotický kostol bol postavený v prvej polovici 14. storočia. Pôvodná veža kostola bola viackrát zničená požiarmi a tak v 18. storočí bola miestnymi obyvateľmi postavená nová veža. **V interiéri chrámu sa nachádza 11 gotických a renesančných oltárov. Najcennejším z nich je hlavný oltár, ktorý je najvyšším gotickým oltárom na svete, s výškou 18,62 m. Oltár bol vyrobený z lipového dreva v rokoch 1507–1517 v dielni Majstra Pavla z Levoče.** K ďalším významným pamiatkám chrámu patrí oltár Jánov z roku 1520, oltár sv. Petra a Pavla z roku 1500, oltár Panny Márie snežnej, oltár Vir dolorum z roku asi 1480 atď. Vzácnym umeleckým dielom sú aj nástenné maľby, najstaršia z nich pochádza z polovice 14. storočia, ale aj výrobky umeleckého remesla, ako napr. renesančná kazateľnica z roku 1626, drevené senátorske lavice z 15.-16. stor., bronzová krstiteľnica z roku 1400 a bohato zdobený orgán, ktorý patril dlho k najväčším v Uhorsku

https://www.youtube.com/watch?v=ESxT_9WK5Xw

Hlavný oltár v kostole sv. Jakuba -
dielo Majstra Pavla z Levoče.avi

- **Radnica**
- Pôvodná **gotická radnica** bola úplne zničená v rokoch 1550, 1561 a 1599. Nová radnica bola postavená v roku 1615 s arkádami na prízemí i na poschodí. Budova radnice bola spojená s **renesančnou vežou**, ktorá bola vybudovaná v období 1656-1661 a slúžila ako **zvonica**. Posledné úpravy radnice sa uskutočnili v rokoch 1893-95 a na streche boli dostavané tzv. **mansardy v štýle talianskej renesancie**. V budove radnice na poschodí sa dnes nachádzajú expozície Spišského múzea a zasadacia sieň, ktorá slúži mestu na reprezentačné účely.

- **Thurzov dom**
- Je to dom č. 7 na námestí a **odlišuje** sa od ostatných **meštianskych domov** svojou zachovalou **renesančnou atikou**. Na fasáde ma bohatú sgrafitovú výzdobu z roku 1903–1904. Dom vznikol spojením dvoch pôvodných budov z 15. storočia. Do roku 1532 patril významnej levočskej rodine Thurzovcov, po ktorej bol aj pomenovaný. Dnes je Thurzov dom sídlom Štátneho oblastného archívu.

- **Dom Majstra Pavla**
- Nachádza sa na východnej strane námestia pod č. 20. V tomto dome žil a tvoril rezbár Majster Pavol z Levoče, autor hlavného oltára z chrámu sv. Jakuba, ale aj iných významných diel. Vzhľad domu sa zachoval od 15. a 16. storočia až dodnes. V súčasnosti sa v jeho interiéroch nachádza múzeum Majstra Pavla.

- **Veľký župný dom**
- Nachádza sa na námestí pod č. 59 a bol postavený v **klasicistickom slohu** v rokoch 1806 až 1826 pre účely Spišskej župy.

KLIETKA HANBY

- Pochádza približne zo 16. storočia a slúžila na pranierovanie žien. Pôvodne stála na mieste dnešného evanjelického kostola, neskôr bola majetkom rodiny Probstnerovcov, ktorí ju darovali v roku 1933 mestu a od vtedy stojí pred radnicou.

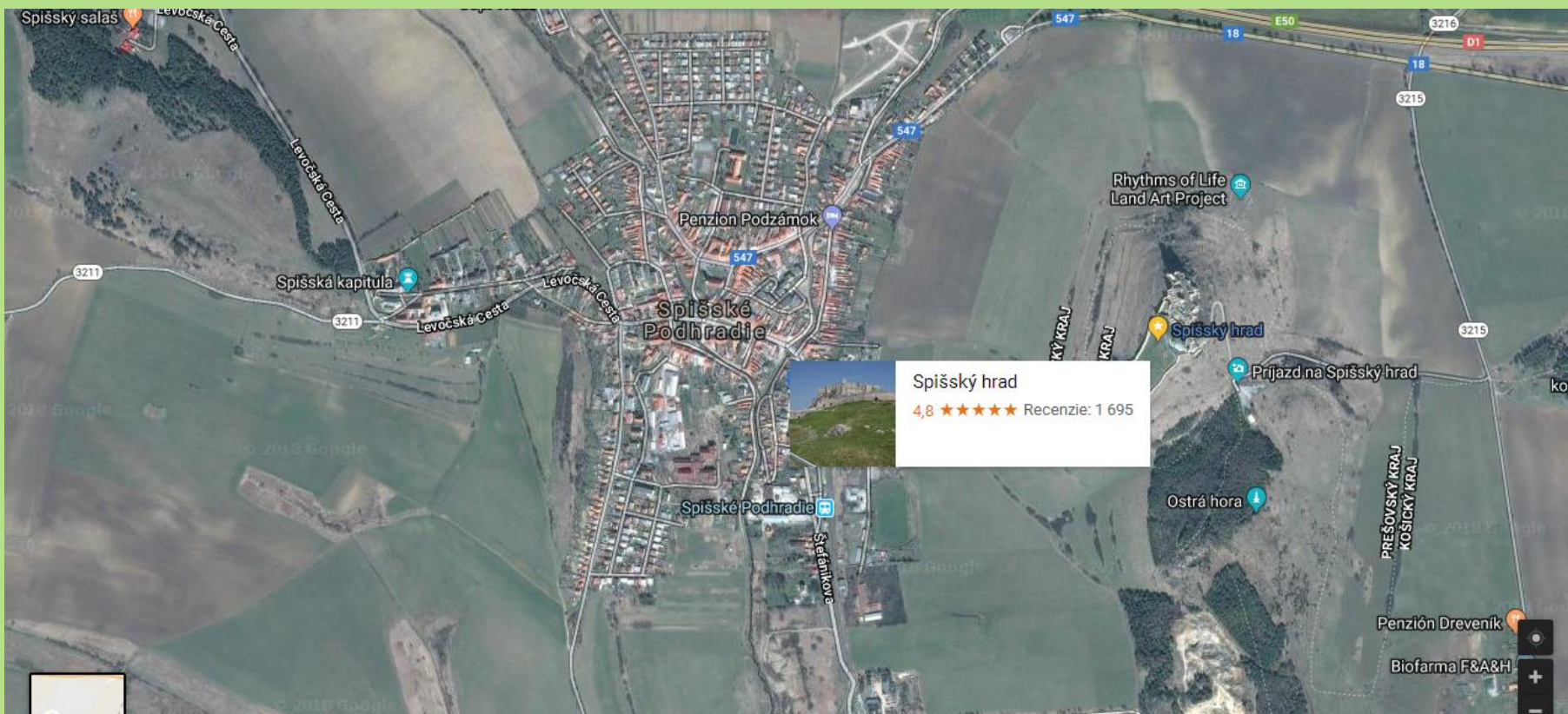
- **Mestské hradby**
- Prvé mestské hradby obkolesovali celé historické jadro už v 13. storočí v dĺžke asi 2,5 km. Súčasťou hradieb boli 3 brány, z ktorých sa zachovali len dve: Vyšná, dnes Košická a Menhardská brána. Hradby boli opevnené 13 - 16 baštami a vežami, z ktorých sa dodnes zachovalo len päť.

- **Mariánska hora**
- Nad Levočou sa týči vysoký kopec známy ako **Mariánska hora** s **Bazilikou Navštívenia Panny Márie**. Toto miesto je jedným z najdôležitejších a nstarších pútnických miest na Slovensku. V roku 1995 ho navštívil aj sám pápež Ján Pavol II spolu so 650,000 ďalšími veriacimi.

Spišský hrad

- **Spišský hrad**
- Najväčší hrad nielen na Slovensku ale aj v celej strednej Európe! **Spišský hrad** bol založený už v 12. storočí, od 18. storočia bol opustený, jeho úpadok bol zastavený na konci 20. storočia.
- **Spišský hrad**
- Najstaršie stopy na hradnom kopci, **staré takmer sedem tisíc rokov**, po sebe zanechali už **neolitickí ľudia**. V roku 1938 sa v kameňolome na susednom kopci Dreveník našla dokonca **lebka neandertálcu**. **Na prelome letopočtov** tu mali svoje opevnené sídlisko predstavitelia tzv. púchovskej kultúry(**keltský kmeň Kotínov**). Z tej doby pochádza nález kostrových ostatkov muža a kožených mešcov aj s rímskymi mincami z *Temnej jaskyne* pod hradom. **Súčasťou Uhorska sa stal Spiš až v 12. storočí. Kráľovský rod Arpádovcov** nechal na mieste zaniknutého hradiska Kotínov vystavať strážnu a zároveň obytnú vežu, **zanikla v 13. storočí**. Ešte predtým na kopci vznikol rozsiahly kamenný komplex kráľovského sídla **Ondreja II. a jeho syna Kolomana**. Kamenné hrady sa počas **mongolského pustošenia** osvedčili a tak **kráľ Belo IV. poveril listinou z roku 1249 spišského prepošta Mateja** ďalšou výstavbou na hrade.

- **V 15. storočí, keď zomrel kráľ Albrecht Habsburský a Spiš sa spamätával z nedávneho plienenia husitmi, kráľovnej Alžbete sa narodil syn Ladislav Pohrobok. Alžbeta povolala Jána Jiskru z Brandýsa, aby hájil Pohrobkove nároky na trón. Jiskra získal Spišský hrad v roku 1443 z nepriateľských rúk dohodou s kapitánom hradu.** Jeho vojsko sa utáborilo na juhozápadnom svahu hradného kopca, v areáli dolného predhradia. Po splnení svojej historickej úlohy sa Jiskra stiahol z Uhorska a hrad za vojenské zásluhy **daroval v roku 1464** nový uhorský kráľ, **Matej Korvín, rodine Zápoľovcov.** Bratia Imrich a Štefan iniciovali neskorogotickú prestavbu. Upravili románsky palác, vybudovali paláce na západnej strane akropoly a prestavali kaplnku sv. Alžbety. Vznikla však buď ešte na podnet kráľa Žigmunda Luxemburského alebo až za **Juraja Turzu v polovici 15. storočia, ktorý mal vtedy hrad v zálohu.** Novými majiteľmi hradu sa od roku **1531 stali opäť Turzovci.** Vystavali v hornom hrade nové renesančné objekty a rozmáhajúcej sa delostreľbe prispôbilibi celé opevnenie.

- Najnovšie výskumy potvrdili staršie domnienky, že okrem stavebnej činnosti na **hornom hrade**, bolo vybudované aj samostatné opevnenie na juhozápadnom svahu, **druhý samostatný hrad**, s dvomi románskymi obranno-obytnými vežami, ktoré sú dnes súčasťou opevnenia veľkého dolného nádvorja. Za panovania **kráľa Ľudovíta z Anjou**, boli **oba hrady prepojené**. Výstavbou rozličných hradobných úsekov a brán tak hrad postupne nadobudol dnešné rozdelenie na horný hrad a tri samostatné predhradia s celkovou **rozlohou asi 40 tisíc metrov štvorcových**. Vtedy bola prestavaná i dnešná hlavná vstupná brána, vybudovaná po mongolskom vpáde. Samostatne stojace piliere, ktoré sú pred ňou, boli niekedy súčasťou obrannej palisády zo 17. storočia.

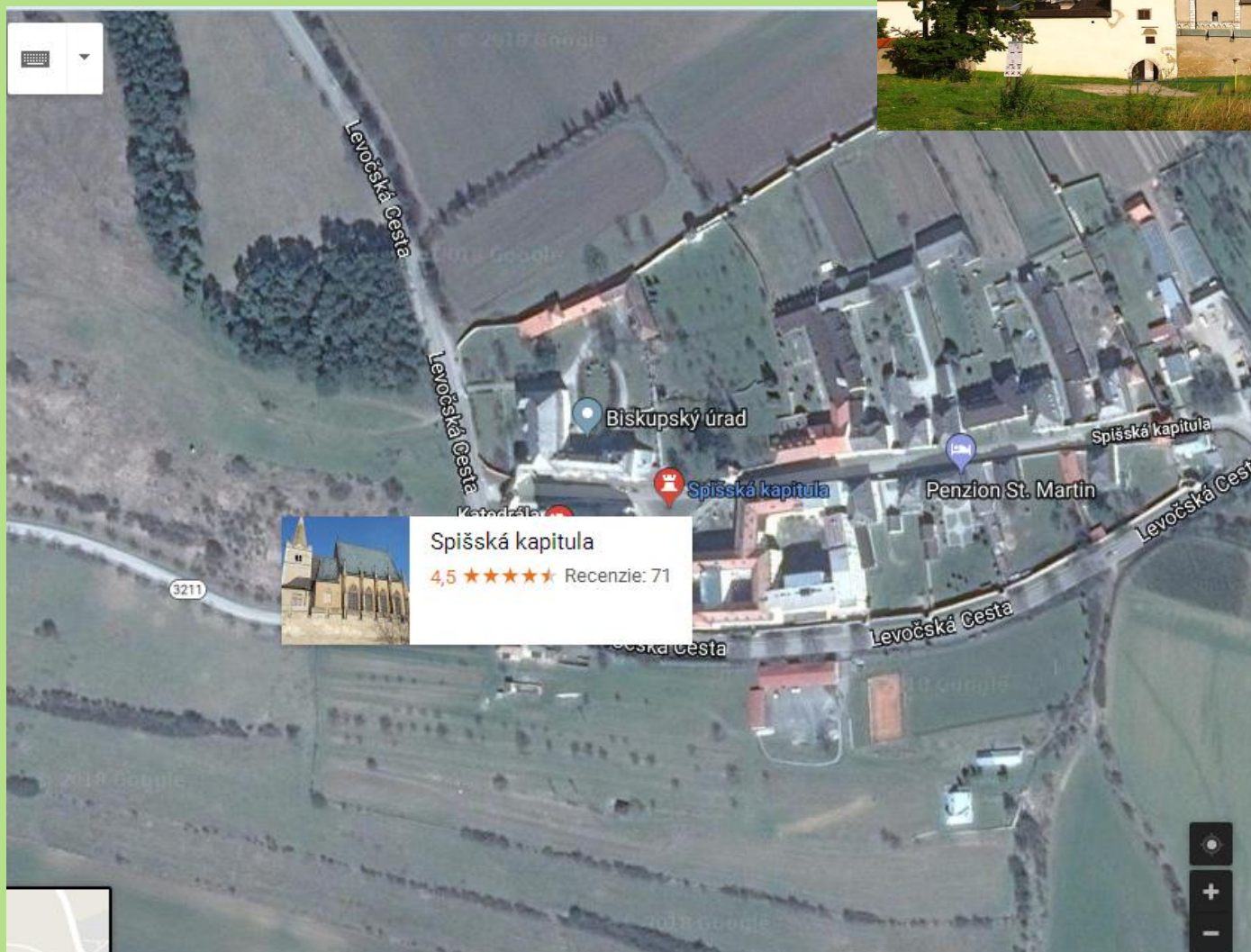
- **Poslední vlastníci, Čákiovci,** pristavali k západným palácům arkádové chodby a pavlačami zjednotili nové paláce na východnej strane. Na Spišskom hrade sa zdržiavali len **do začiatku 18. storočia.** Po skončení stavovských povstaní v Uhorsku ostala na hrade len malá cisárska posádka. Hrad bol však už vtedy zle udržiavaný. V roku **1780 vypukol na hrade požiar.** Bol to začiatok jeho pomalej premeny na ruinu. Jeho **poslední majitelia** oň definitívne **prišli až vyvlastnením po druhej svetovej vojne.** Práve oni boli iniciátormi prvého výskumu v jeho rozvalinách v roku 1906. Už v roku 1961 bol vyhlásený za Národnú kultúrnu pamiatku.

Spišské Podhradie

- **Spišské Podhradie** je malé mestečko rovno pod kopcom, na ktorom stojí Spišský hrad. Je veľmi bohaté na pamiatky, ktoré sú koncentrované na jeho hlavnom námestí. Mesto Spišské Podhradie bolo v 12. storočí skutočným podhradím Spišského hradu, no v nasledujúcom storočí sa už vyvinulo v mestečko, nezávislé od hradu.

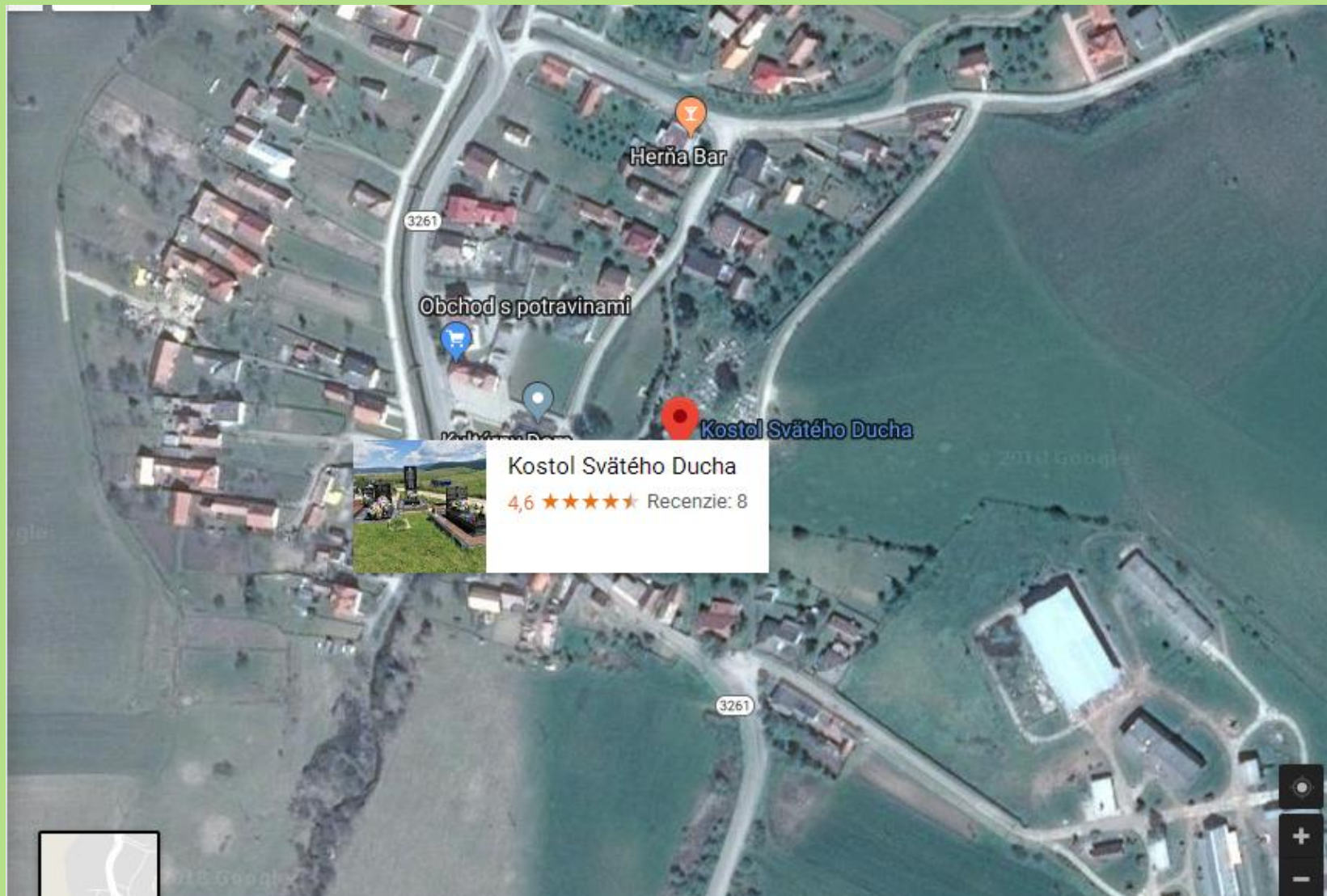

Spišská kapitula

- **Spišská Kapitula** je niekdajšia samostatná obec na východnom Slovensku v Hornádskej kotline, od roku 1948 súčasť Spišského Podhradia. Záznamy sú už v roku 1235, od 12. storočia bola sídlom spišského prepošta, od roku 1776 spišského biskupstva. Bola jedným z centier cirkevného školstva na Slovensku. Nachádza sa tu románska katedrála Svätého Martina z 1245 – 1273. V katedrále sa nachádza množstvo vzácných malieb a oltárov. Medzi súčasné oltáre kostola patria: *Hlavný oltár, Oltár poklony Troch kráľov, Oltár smrti Panny Márie, Oltár Korunovania Panny Márie, Oltár sv. Michala Archanjela, Oltár sv. Kríža, Oltár Božského srdca Ježišovho.*

Žehra

Žehra

- V **Žehre** sa nachádza kostolík Ducha Svätého. Stavba kostola, patriaceho k typickým stavbám prechodného, neskororománskeho obdobia, prebiehala v rokoch 1245 - 1275. Spočiatku mal rovné stropy. Veža má typické okienka prechodného slohu. Jej charakteristickú cibulovitú drevenú kupolu dostavali v roku 1769.

Najvzácnejšie pamiatky v kostole predstavujú nástenné maľby: *Trojica vyobrazená ako jeden človek s tromi hlavami, Abrahámovo lono, Kristus v mandorle a Madona s dieťaťom, pašijový cyklus šiestich obrazov (maľby majú vysokú umeleckú hodnotu a prezrádzajú majstra, ktorý vychádzal z talianskeho maliarstva, ale poznal aj prvky byzantské)*- cyklus sa začína *Poslednou večerou*, nasleduje *Judášov bozk* ako symbol zrady, na zadnej stene *Kristus pred Pilátom* a *Bičovanie*, na pravej stene *Ukrižovanie* a *Snímanie z kríža*. Uprostred prednej steny je malý výjav *Bolestný Kristus*.

Použité materiály:

- <https://sk.wikipedia.org/wiki/>
- <https://www.spisskyhrad.com/lokalita/spissky-hrad/>
- https://sk.wikipedia.org/wiki/Spi%C5%A1sk%C3%A9_Podhradie

eTwinning projekt

Poznajme naše regióny

Spišská Nová Ves – Čáslav

2017/2018